

Forfatter: Bang, Herman

Titel: Værker i Mindeudgave

Citation: Bang, Herman: "Værker i Mindeudgave", i Bang, Herman: *Værker i Mindeudgave*, Gyldendal, 1920-1921, s. 319. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-bang03val-shoot-idm140687570856160.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Værker i Mindeudgave

II

Berg blev baade døv og ør paa den gyngende Bro, hvor han stod, midt mellem Victoria-Theatrets Himmel og Jord - saadan blev der banket, hamret og høvlet; i ét Net af Stilladser og Bjælker og Stiger klang Murskeer og Hamre, oppe og nede, gennem Trissemuren og Raab: Ohøj - ohøj, lød det fra Kælderen som fra Maven af vældige Bugtalere.

320

Berg blev svimmel, naar han saá derned, hvor Stilladserne groede op af Mørket paa svære Ben og spredte sig i hele Rummet, lige op til Kuplen, hvor Lugerne lo mod Dagen - én Kæmpekrop, hvor alting sang og virkede ... Højst oppe hang Malerne, som Fluere, under Loftet, og traliede i Kor "Kyssenes Sang" ned over Støjen...

Bygmester Martens stod ved Siden af Berg paa Broen og gestikulerede; Ørenlyd af hvad der sagdes hørte ingen af dem. Nede, hvor Scenegulvet blev lagt som en ren Flaskeholder af Bjælker og Huller, stod den unge Adolf og raabte med Hænderne for Munden: Frokosten - Frokosten! og Berg og Martens gik tilbage ad Broen, balancerende paa vuggende Stiger: Hold i Tovet - Tovet, raabte Martens, som var underst. Vejen var ikke saa rar, før de fik en solid Stentrappes faste Grund under Fødderne.

Den unge Adolf ventede paa dem med Bogholder Spenner, Martens' Faktotum, der sagde, at Kokken umulig længere kunde holde "den lille Forfriskning".

Men Martens blev ved at vise frem; mens de gik hen gennem Balkongangrummet, bukkende frem under Malerstilladser og hoppende udenom Kalkbøtter og over Brædder :

- Der skulde være Marmorpuds, og der skulde være Forgyldning.... Martens pegede og Martens viste.

Bygmester Martens begyndte altid ivrigt paa Forklaringerne af sine Herligheder og fandt saa ikke Ordene og stod blot og førte den højre Arm gennem Luften, som om han udbredte den ganske Pragt af Stuk og Puds og Kulører for sine glade Øjne, der altid straalende som et Barns over hans egne Undere.

- Ja, ja, sagde han saa. Det er Interessen. Og han gik videre og nynnede. Nynne gjorde Martens altid, højere og højere, mens det svirrede for hans Øjne med Forgyldning og Marmorpuds, naar han gik om i sine 321 Bygninger. Det var saadan en Rest af Vanen fra den Tid, hvor han havde sunget over Høvlebænken.

Hr. Spenner, der gik bagved med Hr. Adolf, mindede igen om Kokken. Men Modellen maatte man da se, mente Martens. Den stod jo bare lige her indenfor i "Foyeren" - Martens sagde "Foé-en", han snublede altid over de mange fremmede Ord i sine "Bygninger" -; de brød gennem mange skærmende Sækkelærreder, der spærrede Døraabningen, ind i Foyeren, hvor Arbejdernes Tøj hang paa interimistiske Knager og en Mængde Ølflasker garnerede Væggene. Modellen stod velforvaret paa et Fjællebord.

Martens dækkede Stykket af med en Haand saa varsom, som løftede han Dynen lidt fra en Vugge, og de stod alle fire og saá paa Papiermaché-Modellen, mens Martens tog Loftet af, saa man kunde se det indvendige, og Adolf bukkede sig ned og pustede til den lille Vimpel paa Taget, saa den viftede.

De læste "Victoria" paa Vimplen og blev alle fire ved at le, fordi den saadan kunde vifte, naar man pustede.

Berg slog lidt mod Modellen med en Kno:

- Ja - kunde man bygge af d e t Materiale, sagde han over til Martens.

- Ja, sagde Martens og kneb Øjnene sammen, mens han blev ved at le med sin Kluklatter: Det er "Interessen", sagde han. Han slog et Sækkelærred til Side fra en høj Hylde, hvor der var stillet en Række Gipsstykker op - dansende Basunengle til Logebrystningerne. Hva' tror De, det er? sagde han og rakte Armen op for at tage et af Stykkerne, stadig med det samme Ansigt som en Dreng, der viser et Legetøj.

Han strakte Gipsstykket frem mod Berg med Vranken ud: Det buttede Drengbarn var det tyndeste Pap.

- Satan, sagde Adolf og slog med sin Svipstok op mod Englene. Satan - saa man bli'r fiffige, sagde han og stod og gottede sig, mens han ligesom vejede den hule Papengel i den anden Haand.

322

De lo alle, mens de igen brød ud gennem Sækkelærrederne for at komme ned og hjælpe paa Kokken.

Victoria-Restaurant'en var allerede aabnet i Sidefløjen med fire Sale og tolv Kabinetter.

De gik gennem alle Salene ind paa Nr. 10, Hjørnestuen paa første Sal, hvor Bordet var dækket med Servietterne som virtuøsmæssige Svanehalse paa Kuverterne. De var blevet svært sultne paa Vandringen og sagde kun nogle Lovord over Maden med Mundene fulde. Martens sad og hilste rundt, saa glad over sin Koks Kunster som en Hundehvalp i et Spil Kegler, og sagde:

- Det gør godt i Næsen, naar Laaget bli'r taget af Fadene.

Martens nød iøvrigt lækkermundet alle sine Maaltider i Restaurant'en nu. Hjemme var han næsten kun om Natten og om Søndag Eftermiddag. Han sad da efter Bordet i et Hjørne af "Salen" i Sofaen og så ud paa Pragten af Fløj, Loftsdekorationer og indlagte Møbler, der var stillet op ganske som i hans Restaurationsstue, men som her, hvor der manglede Publikum, så døde og stive ud, som de endnu stod i et Magasin.

Hans Kone gik stille om paa de skinnende hvide Lærreder mellem Dørene og syslede. Til daglig kom hun ikke i Stuerne, men blev i Sovekamret og Badeværelset, der var det mindste Rum i hele Huset. Der havde hun straks stoppet alle seks Børn sammen og vuggede og viskede fortumlet videre, saa godt hun kunde.

Fru Martens var efter Aar og Dag endnu ikke kommet sig af Forbavselsen over deres "Ophøjelse"; og hun gik om Søndag Eftermiddagene rundt om Martens paa Lærredsstykkerne, saa forsigtigt, som om hun ikke turde træde, og talte hviskende, halvt af næsten overtroisk Ærefrygt for Manden og halvt af noget som Angst for, at det hele kunde være forbi igen, hvis man traadte for haardt til eller gjorde nogen Slags Støj mellem Væggene.

323

Naar hun saa Ugen igennem viskede og vuggede, spurgte Fru Martens stadig sig selv paany, hvordan det egentlig var gaaet til. Da de giftede sig, var Martens kun Svend, og de havde blot én Stues Indbo. Hun havde sparet deres første trehundrede Daler da var det Daler endnu ... De første trehundrede Daler ... Fru Martens blev siddende med en lille Bygmester Martens i Armene: hendes Forstand kom ikke videre.

Martens tænkte sjældent paa Fortiden. Det hele var gaaet saa ganske naturligt til, som al Ting gaar naturligt til. Han havde "klasket" et Hus op, som alle andre Svende, med Laan paa hver Sal og Prioriteter til Taget - han havde bare sat Gipsgesimser i Gadeværelserne og givet malede Lofter, og saa havde han solgt og bygget nyt og solgt igen, stadig mere hidsig paa Farver, og Gips og Snørkler paa Dørene ...

- Som "Interessen" nu er, sagde han til Arkitekterne.

Og da de andre holdt op, Kammeraterne, og sad som Grundejere og tog deres jævne Leje paa Broerne, blev han ved, stadig med Facader, Forgyldninger og Spejlglas, taget ligesom i en hel Rus af Imitation og skinnende Kulører - ligesom han i Læretiden havde siddet og klattet Farver paa Skillingsbilleder for hver opdrevede Toskilling - hele Tiden halv forundret over sine egne Vidundere.

Man var saa begyndt at tale om hans Bygninger; og Omtalen drev ham videre til nye Raffinementer; han søgte Hjælp hos Arkitekter og Dekoratorer, byggede og byggede Bevarende, under det altsammen, Smaamandens Kærlighed til det grelle i Kuløerne og uvægerligt byggende alle sine Huse - disse Huse med deres monumentale belgiske Ovne indførte fra Sverig, de imiterede Bronoekaryatider paa Trapperne, de forgyldte Gelændere og eftergjorte Parketgulve - ubekvemme, indskrænkede og snævre, ubevidst bevarende Arbejderens Maal, der er vant til de 324 smaa Rum, hvor man kan række med Hænderne mellem Væggene, og til en tung Luft.

Han tilbragte sine Søndagstimer i sin Sofakrog - han arbejdede aldrig om Søndagen og afgjorde aldrig nogen Forretning paa en Helligdag - legende med Børnene og seende paa sin Stue, hvor "Hædersgaver" fra hans Arbejdere stod rundt om og pyntede, saa "døde" som alt det øvrige.

En "Hædersgave" var et stort gammeltysk Skab, indrettet som Pengeskab. Pengeskabet var iøvrigt tomt. Alt, hvad Penge angik, havde Spenner at raade med, og forresten var der aldrig meget med rede Mønt at gemme; det gik i Forretningen mere med Veksler, der var saa gode som Penge.

Martens skrev sit Navn, der gjaldt som fuld Valuta, paa de blaa Papirer med en egen sitrende, stolt Fornemmelse, stirrende paa de store Tal med Haandværkerens Øjne, der overfor Kapitalen bevarer noget som en ærefrygtsfuld og næsten ængstelig Ærbødighed - selv nu, hvor han regnede op i de Hundredetusinder.

- - Frokostselskabet havde stillet den første Sult og begyndte at drikke flittigere til smaa Mundfulde. Spenner, der sad til Bords som en tyvagtig Hankat, der laber Fløde, begyndte at tale om Martens' Ejendomme.

- Det var Tiden at bygge nu, sagde han Igaar havde de solgt Nr. 11 Som varmt Brød gik det med

Salg og med Bortleje.

- Ja - sagde Adolf - nu har man Avance. Han lod en tung Burgunder flyde paa Tungen og smækkede.

De talte om alle Martens' Foretagender, om Køb og Salg og udlagte Byggegrunde og nye Gader, saa det rullede med Tusinder. Spenner sad hele Tiden med dukket Hoved og vaskede Bordet med Haanden, som om han uafbrudt "forduftede" det meget Guld ned i sit Skød; Martens talte om et Sommerhotel - ved Bellevue - paa Strandvejen ... Et Sommerpalæ ...

- Med Broer, sagde han, Broer over Strandvejen -- - Ekstra, ekstra, Hr. Berg, det er Interessen

325

Med Broer, sagde han igen og kom ikke videre, men byggede sit Sommerpalæ i Luften med begge Armene.

Adolf slog sin Champagne i Skum: Ja, sagde han, nu er det Tiden at sætte sine Penge paa Rente.

En af Kelnerne kaldte Spenner fra Bordet. Det var en Lejer, der vilde underskrive en Kontrakt:

- Ja, ja - det gaar, sagde Martens glad, idag flyttede han ind derhjemme - den lille Fuldmægtig. "Den lille Fuldmægtig" var Assessor Canth, der var flyttet ind paa Martens' tredje Sal.

De havde stadig faaet flere smaa Retter, og Vinflaskerne gik om i Kurve. De talte igen om Theatret, om Lejesummen og om Direktører - da Spenner kom tilbage.

- Men Pokker til Leje, sagde Adolf, De - Spenner ...

- Det var Grunden, der var saa dyr. Den og Pilloteringen havde kostet.

- Pilloteringen? spurgte Berg.

- Ja - det var jo det ... hvad havde den ikke slugt for Penge: Huset laa jo midt i Stadsgraven ... sagde Spenner.

- Ja - Satan til Historie med den Grund, sagde Adolf.

- Vandet har vi endnu i Kældrene, sagde Martens.

- Ja - om man nu havde Direktøren, sagde Spenner og "dukkede". Bogholder Spenner dukkede altid Hovedet ned mellem Skuldrene, naar han sagde noget, som om han vilde gemme sig for sine egne Ord, og det saá ud, som om han stangede.

- Men Alverden søger jo, sagde Berg.

De var naaet til "Fuglene" og sad mætte, lænede tilbage, med Servietterne i Skødet, mens de talte i Munden paa hinanden. Ja - der blev nævnt Folk - det var den halve By, der blev nævnt af Rygtet - til Direktør.

- Saagar jeg, sagde Berg og lo, blev spurgt igaar-. Jeg skulde vel være Direktør ...

326

- Ja, raabte Adolf, vi to - Berg - vi to.

Spenner dukkede og vaskede Dug: Hvorfor ikke? sagde han. Det vilde vel have sin Interesse.

Berg blev ved at le, mens de andre i Spøg, leende og drikkende, vedblev at tale med "Dhrr. Direktører" om Stykker og Billetpriser og Skuespillerengagementer.

- Ja, sagde Berg: Naar man kunde slaa en Jøde ihjel ...

De rejste sig fra Bordet for at drikke Kaffen ved Vinduerne. De takkede for Mad, rødmossede og højrøstede, fik Cigarer tændt og slog Vinduerne op. Ovre i Passagen strømmede Middagssværmen forbi i Solen, Luften var høj og klar. De slog sig ned om Likørflaskerne, seende ud over Mængden, glade og vædende Tungerne med smaa Glas.

Adolf stødte sit Glas mod Bergs: Konsortiet leve, sagde han. Og han begyndte igen at lægge Planer om Koncerter, om Turnéer og om Sommerforestillinger med fremmede Kunstnere: September! Hvad taler De om September? der kan tjenes Guld i September, sagde han, det er de Rejsendes Maaned ...

- Der er jo ingen Provinser mere, sagde han og slog Haanden ud mod Passagen og Mængden. Det er jo

kun ét eneste stort København, det hele ...

De smilte alle ud over Middagssværmen, og Spenner sagde: Og saa trækker man dem ogsaa over Sundet.

- Ja, sagde Adolf, over Sundet skal de.

De blev stille, hver i sine Tanker, blæsende smaa, fine Røgskyer frem for sig i Luften. Støjen nede fra trængte op til dem, og de sad, smilende, og saå paa deres Glas, hvis Vædske blev gylden i Lyset.

- Ja, sagde Adolf. Det er det, det gælder om; og de tømte Glassene og brød op.

Berg og Adolf var ganske hede og opildnede, da de kom ned paa Gaden og skiltes ovre paa Halmtorvet:

- Men ligegodt, sagde Adolf. Tænk over det - det er en Idé.

- Snak, sagde Berg. Han var virkelig gaaet og havde 327 smilet ved Tanken om "Direktoratet" - saa tosset det end var.

- Naa - - adieu, "Associé", sagde Adolf. Og inde fra Fortovet raabte han: "Jeg skyder Pengene ind."

Berg blev ved at le ganske højt for sig selv, mens han sad med Hatten paa sit Skød, oppe paa Taget af Sporvognen og kørte til Kontoret.

I Redaktionsstuerne var Persienerne nede for Solen og Luften stram af de nye Olietæpper paa Gulvene. Redaktionssekretærstolen, Hr. Gravesens Embedssæde, i den første Stue var tom, paa et Hjørne af Skrivebordet laa der en Flettekurv.

Flettekurven var Tegnet paa, at Fru Gravesen var i Redaktionen. Fru Gravesen holdt af at opsøge sin Mand i Redaktionstiden - væbnet med Fletteposen - for at afgøre pinlige huslige Udgifter (i Familien Gravesen kunde iøvrigt næsten alle Udgifter henregnes til de pinlige) : heroppe forbød Hensynet til "De Herrer" Gravesen at blive højrøstet eller simpelthen at gaa og smække med Døren.

- Ja, sagde Fru Gravesen hjemme med et lille Suk: Saa maa jeg vel ind til "Fa'r".

Der var igen noget, der maatte skaffes til Pigebørnene. Caroline, giv mig mit Tøj! sagde Fru Gravesen. Hun fik Fletteposen og Tøjet - den længste Tid af Aaret var Fru Gravesens Tøj en grundtvigiansk Straahat og en Atlaskes Mantille - og kom ned ad Trapperne. De to Klaverer fulgte hende langt hen ad Vejen.

Familien Gravesen boede paa Østerbro i et "Gevinst-Hus". De seks Frøkener uddannede sig - som Bier - til praktiske Erhverv, et Par i hver Etage. Hele Huset var fuldt af Skalaer, Solfeggier og italiensk Bogholderi.

Hvert Kvarter kom en af Bierne ud paa Trappen og hvinte "Ro" : Om Amalie blot et Minut kunde holde op med sine Hyl.

328

Amalie kvidrede i Stuen; der blev smækket med en Dør: Om Vilhelmine vilde holde Næsen hos sig selv - man maatte vel have Lov til at øve sig. Amalies Hoved kom tilsyne ved Kældergelænderet og skingrede op efter i Trappegangen.

Alle Frøkernerne Gravesen svirrede ud af de respektive Døre og hvinte, rødtoppede over Gelænderne - samtlige Damer Gravesen var Chatteringer af rødt -: Ja, Amalie kunde vel osse la' vær' Aldrig havde man et Sekund Ro for Amalie

- Pyh - Gud véd, hvor tit Vilhelmine tog sine Poter fra Klaveret

- S a a? om Ida bare vilde passe sig selv, kom det fra Kvisten, fra Frøken Frederikke, der var med Stilebog og Blæk i Ansigtet. Alle havde de Røster i Diskanten.

- Aa, maa j e g være fri ...

- Naa - det véd vi da om Vilhelmine, at hun bare øver for at irritere os andre

- Hold Du din Mund, Frederikke.

- Uf - Ida bliver naturligvis raa, hvinte Vilhelmine.

Det gik fra Kælder til Kvist; saa smækkede Dørene - hele "Gevinsten" rystede, naar en af Frøkernerne Gravesen bad om Ro - Amalie sendte den sidste Pil op til de uregelmæssige Verber paa Kvisten :

- Hm - det véd man vel, hvem der kan klæde sig selv, skingrede hun. Frøken Amalie var Medlem af Holmens Kirkekor og holdt sig selv med Paaklædning....

Men Skalaer og Verber vedblev nu uforstyrreligt oppe og nede i Gevinsten. Frøknerne Gravesen var udmattede og havde ikke Vejr.

Fru Gravesen asede til Byen; hun havde en Gang, som om hun var knækket i Knseene, men hun brugte aldrig Sporvogn af Hensyn til Udgiften.

Naar hun kom ind paa Kontoret, nejede hun for Medarbejderne i den første Stue - Fru Gravesen havde 329 været gift syv og tyve Aar i "Byen", men hilste endnu stadig med et provinsielt Ungpigekniks, under Grundtvigianerhatten - og hun og Hr. Gravesen gik ind i et lille Brædderum, der benyttedes af Ekstra-Korrektørerne, og hvor der en Tid blev debatteret heftigt og halvhøjt.

- Tror Du, det er til mig, Gravesen? sagde Fru Gravesen træt, naar Redaktionssekretærens lille Skindpung endelig var kommet frem til Udbetaling.

Naar hun gik, kniksede Fru Gravesen igen, med et sky Blik til Redaktørens lukkede Dør. Fru Gravesen betragtede Redaktøren som noget, der var meget nær op til Guddommen.

Medarbejderne lod klogelig Redaktionssekretæren sunde sig lidt over sin Ordensliste efter Fru Gravesens Afgang.

Da Fruen var vel afsted, bad Berg om Papir; han vilde sidde her og skrive, han gad ikke gaa ind til sig selv. Han fik Papiret og satte sig hen i en Krog, men han fik ingenting skrevet. Han var tung og lidt forstumlet i Hovedet og sad og saá frem gennem de stille Stuer, hvor Solen gennem Persienerne kastede sine regelmæssige Pletter hen over Gulvene, og Medarbejderne sad den ene bag den anden, lænede over deres Borde.

Hr. Gravesen havde snærret sin første Forbitrelse op i Talerøret til Sætteriet - Faktoren hørte altid paa Stemmen, naar der havde været Udgifter til Pigebørnene -; nu havde han et ledigt Øjeblik og skrev med Albuen paa Lommetørklædet og Frakkekraven krøben højt op bag til, mens han bukkede sig. Hans "ledige Øjeblikke" tilhørte den modnere Ungdom, han belærte den utrætteligt i Oversættelser efter det Engelske. Han havde gjort det i tredive Aar og troede endnu, at han var anonym og at det var en Hemmelighed.

Berg fik ikke skrevet en Linje. Den store Hurtigpresse begyndte at tage fat til Aftennumret og sendte sine uafledelige, hastigt klaprende Stød op gennem Huset. I Redaktionsstuerne rørte sig ingen. Gravesen blev 330 ved at sidde bøjet, fyldende Side paa Side og læggende dem til Bunke: Han lignede en Skildpadde, som han sad, rundrygget med opkrøben Frakkekrave, og dukkede.

Den eneste Afveksling i den Mands Tilværelse var hans "Viser". Han havde været Fører paa et af de første Studentertog, og han havde endnu en humoristisk Aare, som de tog til, ved Rusgilderne i "Studenterforeningen". Ved særdeles festlige Lejligheder var han ogsaa Medlem af Studenterdeputationer, med en meget gammel og vejrbidt Hue, der Aar for Aar faldt ham længere ned i Ansigtet, som om Hjerneskillen skrumpede ind med det øvrige

Inde i det næste Kontor sad Krans. Han havde ikke løftet Hovedet fra Papiret, saalænge Berg sad der. Han kom Klokken ni om Morgenen og satte sig paa Plads paa sin Luftpude; i tre Timer skrev han Bogstav til Bogstav, Klokken tolv var han saa færdig med Føljetonromanen og havde tjent til Huslejen. Og han spiste sin Frokost, det sammenlagte Smørrebrød, uden at rejse sig, siddende foran sit Bord, stirrende ud gennem Stuerne, der endnu var tomme. Berg plejede just at komme paa den Tid og satte sig i Sofaen med en Avis.

- Berg - laaner De mig femhundrede Kroner? sagde Krans.

- Saa vilde man ta' Ferie, sagde han og blev ved at se ud i Stuerne, mens der kom noget som et Lys i Øjnene med de blodige Aarer.

- Ja - lo Berg - om jeg kunde.

Krans strakte Armene i Vejret: Aa - ja, sagde han og lagde igen de lange Papirer til Rette: Man maa være glad, at man kan tjene Føden.

Der blev smækket med et Par Døre, saa det f o'r i Berg. Det var Hr. Stær, med Revision paa "Litteratur": Der var strøget otte Linjer, han kunde næppe tale - otte Linjer

- Der er strøget halvtreds, sagde Hr. Gravesen tørt.

- Men otte Linjer, som maatte ind Otte Linjer midt i Tankegangen. Hr. Stær satte sig, han begyndte at

læse op af Revisionen og korrigerede alt, som han læste, hidsigt, med en blaa Blyant, skønt han vidste, Maskinerne gik, og intet blev rettet.

Hr. Stær led alle Helvedes Kvaler ved hver strøget Linje og hvert ombyttet Ord. Paa tyvende Aar løb han i "journalistisk Virksomhed" Væddeløb omkap med Familiens Fornødenheder, Hurtigpressen og sin egen Tanke.

- Netop Knudepunktet, sagde han - midt i Knudepunktet - men det er jo det, man aldrig ser, sagde Hr. Stær, forpint og fægtende med den blaa Blyant.

- De hører jo Maskinen, sagde Gravesen. Han gik uforstyrrelig over til et Par Depecher.

Men Hr. Stær blev ved med sine otte Linjer, krammende med sine forskrevne Fingre i sit Skæg. Tilsidst sagde han: Hvorfor arbejder man her. Vil De sige mig - hvorfor slider man sig op i denne Anstalt? Her gælder det jo dog blot - at faa Numret fuldt.

- Ja, sagde Gravesen.

Stær faldt tilbage i Stolen med Revisionen over sine Knæ. Maskinen klaprede op gennem Huset, højere og højere, som om den blev betaget af et voksende Raseri under Fodringen. Faktoren mødte med sin Mappe: han havde ikke Manuskript nok til Morgenumret.

Hr. Gravesen skød Skuffer op og i - Skufferne i de nye "Egetræsborde" gik aldrig op, Fyrretræet havde været fugtigt - og rodede efter "Indsendere". Der maatte være Manuskript i Udlandet. Og Hr. Berg skrev jo "Bagstykke".

Berg krummede Papiret sammen og rejste sig: Nej, sagde han. Det bli'r ikke til no'et.

Stær stod ogsaa op fra Stolen og sagde: Og naturligvis just naar man endelig en Gang har faaet noget sagt, sagde han og gik ind i Læsestuen med Berg. Et Par af d'Herrer sad og stod med Dagens Aviser. Hr. Stær lod sin Forbitrelse gaa ud over Aktieselskabet: der var 332 H ø i de nye Sofaer og Skrivebordene faldt fra hinanden, saa de skrævede.

Aktieselskabets nye Udstyr var Egetræsmøblement med Staalhængsler paa alle Skufferne og alvorlige Sofaer, hvis stenhaarde Sæder og Rygge var betrukket med brunt Klæde. Udstyret var leveret af Bygmester Martens' første Leverandør.

Stær var allerede borte og havde smækket Døren i, ind til sig selv. Han satte sig foran sit Bord, bestandig oprørt, tænkende paa sine otte Linjer: En Maskine er man, sagde han, en Maskine. Man maa en Gang gaa fra denne Anstalt.

Han faldt sammen, træt, som en slagen Mand: Hver Aften tænkte Stær paa "hellere at gaa fra denne Anstalt" ; og hver Dag blev han og skrev videre for at leve som en Mand, hvis Blod blev tappet draabevis.

- Ja, ja, sagde han, ja, ja - det er ikke anderledes. Han stod op og tog Frakken paa for at gaa hjem. Hr. Stær gik saa tungt i Trapperne, som om han bar de Mile af Papir, han i tyve Aar havde skrevet fulde, i en uhyre Victoriarulle paa sin Ryg.

Berg gik hen ad Gangen, ind til sig selv, for at se, om der var Korrektur. Hans Kontubernal, Arnoldsen - "en af Bergs Generation", som Redaktøren sagde - sad ved det andet Skrivebord og de hilste paa hinanden med et Nik. Der laa paa Bergs Bord hverken Korrekturer eller Breve, og han drev frem og tilbage paa Gulvet uden Lyst til at tage sig noget til.

- Den Maskine, sagde han irriteret.

- Hvilket? Arnoldsen løftede Hovedet fra sit Papir: ja sagde han og skrev videre. Berg saa, henne fra Døren, paa Arnoldsens sært hvide Ansigt og den kvindelige Mund, hvis Læber uafsladelig sitrede, naar han skrev.

- Hvad skriver De? sagde han.

- Aa - nogle Noter Arnoldsen blev siddende bøjet.

Berg havde faaet Arnoldsen til "Bladet" efter at have 333 læst et Manuskript af ham, som Arnoldsen havde smidt i Kakkellovnen samme Dag, som Berg havde sagt, der var Talent; og nu, da han var kommen i Virksomhed, naaede det Dag for Dag aldrig videre end til Generalforsamlings-Referaterne og nogle "Noter".

- Hvor var De iaftes, sagde Berg.

- I Rømersgade - der var Gudsforhandling. Han havde en sløret Stemme, der altid sitrede, saa man næsten troede, han stammede, og han bed sig uafadelig med sine smaa Tænder i Læben, mens han talte.

Han sad lidt, saa sagde han: Har De været der?

- Nej, sagde Berg, ikke iaar.

- Hvor de Folk kæmper - hvor de slider - med deres Uvidenhed. Han fortalte med Øjnene i Bordet, i sine besynderlige, hakkende Udbrud, om Mødet:

- Det var om Verdens Skabelse - i de seks Dage - paa tiende Aften havde de talt om de seks Dage og om første Mosebog - tiende Møde, sagde han og lod den knyttede Haand falde ned mod sit Bord.

- De skulde heller ikke gaa der, sagde Berg. Hvad nytter det?

- Man lider med dem, sagde Arnoldsen med sin sitrende Stemme.

Han bøjede sig over sit Papir og vendte tilbage til sine "Noter". Det var Smaanotitser, han samlede, om Fattigforhold i London, om Elendigheden rundt i Verden, om de sociale Nødstilstande, Notitser, over hvilke han lod sine tre og tyve Aar ruge halve Dage, og som blev trykt i "Bladet" med Petit, ved Siden af Kulissenhederne.

Redaktøren kaldte Arnoldsen for "Bergs hvide Mand" og værnede "Noterne" mod Hr. Gravesen, der var forbitret : Man kunde vel i det mindste holde sig Nihilisterne fra Halsen - mente han.

Redaktøren sagde: Naa - det er af de Nihilister, som ikke slaar ihjel; og "Noterne" blev staaende.

"Nihilisten" kunde undertiden komme paa Kontoret, bleg som var han syg.

- Hvad jeg har set for Ansigter, sagde han med en 334 Stemme, som om han frøs, hvad man ser for Elendighed - for magre, for gamle, elendige Ansigter han malte nervøst disse Ansigter for Berg; og han sad hen, stirrende paa sit Papir, bundet og knækket ved den blotte Erindring om disse Fattigansigter fra Gaden, til han igen begravede sig i sit ørkesløse og skrivermæssige Arbejde - fortæret som af en Feber, af sin raadløse og stumme Fanatisme, af et stumpt og møjsommeligt undertrykt Raseri over sin egen Mangel paa Handleevne, Magtesløsheden overfor al den Verdenskummer, han saá.

- Han har s'gu Skt. Veitsdans, sagde Lille-Gerster, som afskyede ham.

Hr. Gravesen kørte ham venskabeligt rundt til Sporvejsselskabs-Generalforsamlinger og reducerede saa Referatet til ti Linjer, naar han endelig Klokkeren halv tolv naaede ind til Kontoret ude fra Smallegade.

Berg havde staaet og set paa ham. Nu gik han hen til Skrivebordet og tog et Par Manuskript-Konvolutter frem af en Skuffe. Men han kom ikke længere end til at spekulere over Skriften Alle Mennesker omkring Tyverne havde dog kun to Slags Skrift. Den ene Part en rund Barneskrift, der ikke var kommet bort fra Skønskriftbogen, kun var alle Bogstaver skrumpet sammen og rynkede som et overgemt Æble; de andre, hvis Bogstaver gav sig stramme nok, havde i Grunden blot strakt de samme tynde Jomfru-Tegn den gale Vej, som havde de rejst dem med en Stiver under hvert Bogstav....

Der lød et rask Bank med to Knoer, der meldte Lange.

- Da', Børn - kom han ind. Hvordan gaar 'et? Goddag, Hr. Arnoldsen. Han kom til Sæde.

- Tak. Og Dig? sagde Berg.

- Tak - brilliant. Brilliant s'gu Sidder nede paa Boulevarden disse Formiddage, dejlige Formiddage, Du - føler s'gu, hvordan det vokser for en ... Billeder faar man, med et Lys over - Lange fangede dette Lys 335 med sin hule Haand og klaskede det paa sine "Billeder" - Har s'gu forresten et Par Smaastumper med, sagde han flottere, som jeg vilde læse for Dig.

Arnoldsen gjorde Mine til at ville rejse sig fra sit Arbejde: Bliv bare siddende, kære, sagde Lange. De forstyrre ikke. Han havde faaet en Bunke Papirer op af sin Lomme af Format som Kancelliakter og rodede rundt - paa hvert Ark svømmede der kun et Par enkelte læselige Sætninger rundt mellem mange sære Tegn -: Besynderligt - jeg havde s'gu et Gulv, et brilliant Gulv - kan s'gu ikke finde det ... han blev ved at rode ...

- Det var et Gulv, forstaar Du - Lange viftede med Haanden - et Balsals Gulv, Du, set ind gennem Dørene - med Støv henover og en Stump Garnering helt inde og en "Sonne" paa en Væg, Du, i forgyldt Ramme - hva'? De Folk har altid Sonne, sagde han med et Forstaaelsens Nik, gamle Sonne, Du ...

- Og saa kommer Snakken inde fra Dameværelset, hvor hun ta'er Tøjet paa Lange læste et Par Linjer,

stadig malende, bevægende den ene Haand - Forstaar Du, det skal jo nu udføres, forstaar Du ... Saadan lidt søvrig Snak - som de er - med Støv i Øjnene....

- Her er et brilliant Sted i Kotillonon - i sidste Tur, naar de er blevet saadan rigtig smidige i Livene ... Han læste igen ...

- Men - det var s'gu egentlig ikke det, jeg vilde læse - Jeg har faaet hende ned i Drosken (han søgte) hvor de siger Farvel - med en Arm ud over Vogndøren, i Lyset Brillant Lys paa den Arm, sagde han, naar hun kører ... Storartet Lys over Handsken.

Berg havde i et halvt Aar set hver lille Skønhedsplet i Lyset paa den Arm. Du skulde se at gøre det færdigt nu. Han følte en stor Nøgternhed efter Formiddagsglæderne, og den evig forslugne Maskine dernede skar ham i Ørene.

- Færdigt, sagde Lange. Det kan jo gøres færdigt 336 paa et Par Dage Han rejste sig og gik op og ned ad Gulvet med et meget misfornøjet og tvivlende Udtryk: Men jeg véd s'gu ikke, hvordan de Folk ser, sagde han. Jeg ser Gulvet - som jeg sidder i Rygeværrelset - ind gennem Dørene - med Væggene og et Par Stole ... Med et Par Menneskejøjne ser jeg ...

- Saadan maa det gøres, sagde han og standsede. Men jeg véd s'gu ikke, hvordan de andre ser, sagde han.

- Og præker - De véd s'gu alt muligt ... Jeg vilde være glad, om jeg bare fik én lille Følelse boret ud - det er, Fanden ta' mig, Kunsten: at finde det ene, lille Ord ...

- Ordet, der gi'er det, sagde Lange med Overbevisning.

- Ja, sagde Berg sukkende, det er det.

- Men jeg véd s'gu ikke, hvordan de andre ser, sluttede Lange. Han begyndte at samle sine Akter sammen. Gaar Du med ned ad Gaden, sagde han.

- Nej - jeg har lidt at gøre endnu, sagde Berg, han fulgte ham ud. Da de var komne udenfor, sagde Lange med en Forstaaelsens Gebærde: Spørg, hvordan han derinde har syntes om det ... Man maa s'gu vide, hvad Populus mener, sagde han. Berg vidste, Arnoldsens mente intet.

- Hvad bliver det forresten til med ham, sagde Lange med sit tvivlende Udtryk og sagtere.

- Naa, sagde Berg og trak lidt paa Skuldrene.

- Ikke til noget? sagde Lange med Lys over Ansigtet; det er det, jeg altid har sagt. Farvel, Du.

Lange skred fløjtende ned ad Trappen, mens Berg gik ind i Redaktionen.

Inde i Redaktionsstuerne var det allerede begyndt saa smaat at mørkne. Det var de halvt private Audiensers behagelige Time. Inde i "Læsestuen" havde en Skuespiller, der gik sin Direktørs Ærinde, med en Reklame i hver Lomme, i en Sofakrog fat i Bagstykke- 337 Leverandøren, Hr. Isack, hvem han tiltroede betydelig Indflydelse.

En betroet Embedsmand fra Konferensraad Heins Bank underholdt Krans, som ved en Pult sammentalte sine Linjer i Morgenumret:

- Kapitalen burde naturligvis tage Sagen i sin Haand, sagde han, Stedet var jo henrivende, Stedet havde jo alle Betingelser - der var Tale om "Marienlyst", som et Aktieselskab maatte kunne gøre til et europæisk Bad - ... Men Publikums Interesse maatte vækkes først.

- Man maatte have Publikums Interesse vakt, sagde Bankherren.

Inde i Redaktionssekretærens Værelse var Lampen allerede tændt paa Skrivebordet. Redaktøren havde ført Professor Gerster ind til Hr. Gravesen. Professoren talte i Familiens bløde Tone, siddende med Benene slaet behageligt overkors i en Lænestol.

- Der var ganske vist endnu længe til Kongressen - men den almægtige Presse - og Professoren gjorde en Haandbevægelse frem mod Hr. Gravesen, der altid blev ligesom lidt bredere i Stolen i Tiden fra fem til seks - kunde man aldrig gøre sig bevaagen for .tidlig...

Redaktøren stod ved Siden af og stirrede ud paa Himlen, der begyndte at farves rød over Slottet, som man så som en mørk Kolos nede for Enden af Holbergsgade. Redaktøren var en soigneret Mand, der mest hørte til, med et lidt træt Udtryk. Han var behagelig - med et let Skær af Ligegyldighed overfor alle

Medarbejderne undtagen overfor Hr. Stær, der angreb hans Nerver. Han ønskede frem for alt ikke Støj i sin Avis og ansaa "Le Figaro" for Mønstret af et Blad.

- Ja, Kongressen skulde være skandinavisk - med Indbydelse til de finske Læger ... Og det var projekteret at forbinde den med en Udstilling - - Af hygiejnisk Indhold ...

De Herrer talte halvhøjt ind gennem Stuerne, hvor 338 det lidt efter lidt blev mørkt. Kun Gruppen om Hr. Gravesens Lampe - hvortil den militære Medarbejder, Kaptajn Petersen, falden for Aldersgrænsen, havde sluttet sig - var i fuldt Lys. Efter den egentlige Kontortids Slutning var Yderdørene lukkede, og Maskinens Støj lød kun herind som et hyggeligt Akkompagnement af fjern Brusen. De Herrer blev ivrigere, og Bankherren sagde højt til Krans:

- Ja - det er Maalet, min Ven, vi maa vække Publikum; og henne fra Sofahjørnet i Mørket sagde Skuespilleren med sin markerede Stemme:

- Ganske vist - der var tænkt paa en fransk Ballet - men, oprigtig talt, vore egne gør det s'gu ligesaa godt og de to Herrer lo halvhøjt gennem Stuerne, mens Professoren, der støttede Hagen i sin Haand, sagde i sin alvorlige Tone: Ja - Hygiejnen er upaatvivlelig Samfundets største Livssag.

Samtalen blev afbrudt af en lille Mand, der kom ind gennem Læsestuen og holdt sig tilbage i Halvmørket, da han saá, der var Fremmede. Det var lille Hr. Canth, som forlegen sagde, at det var ingenting, han vilde blot sige Redaktionssekretæren et Ord ...

"Ordet" var et Par Fribilletter til Fru Canth, som han fik stukket i Lommen i en Krog. Fru Canth sendte saá jævnligt "Manse" i Billetmission til Redaktionssekretæren, som hun titulerede "Gamle Næstsøskendebarn" og lod give sig Kindkys, naar de mødtes.

Berg havde faaet Tøjet paa, og mens han knappede sine Handsker, sagde han - irriteret ved dette glatragede Komediantansigt med de tykke Kæber - som et Udbrud af hele disse Par Timers Lede:

- Naa - hvad er det saá for en Løgn, vi skal debitere, saá uformodet højt, at det hørtes gennem alle Stuer og der pludselig blev stille, mens Berg gik.

En Sætter kom imod ham ude paa Gangen og sagde, at en tysk Herre var gaaet ind og ventede paa hans Værelse. Berg sagde, man kunde dog gerne have sagt, han var gaaet Ja - men - det var en tysk Herre.
339

Den tyske Herre var Impresario Hr. Theodor Franz. Hr. Theodor Franz svedte - det var den sjette Visit hos Pressen - men sagde, han var som genfødt.

- Min Herre, sagde han, Skandinavien er en Lystrejse - det er en Rekreation.

Berg spurgte, hvad Hr. Franz bragte iaar. Hr. Franz bragte en Buket - en Stjerne-Buket, desværre, det er det eneste ...

- Min Herre, sagde Hr. Theodor Franz med et Suk, de Tider er forbi, hvor man bød paa et Program med seks Numre.

Og han begyndte at trække et Par Reklamer frem, idet han talte om den københavnske Presse. Han kaldte den en Presse af Rang, og han kunde sige, han satte særlig Pris paa den københavnske Presse! Den københavnske Presse forstod Sagen, sagde han, og var deltagende.

- Ja, min Herre, sagde han, Deres Presse har megen Fantasi.

Han havde siddet som et fedt Punkt og pustede, med Hænderne paa sine Knæ. Berg følte Forpligtelsen til at fylde Pausen med en Kompliment og sagde:

- Ja, min Herre, det er jo kun en Pligt at være imødekommende mod "Stormestren" blandt Impresarier.

- Min Herre, sagde Hr. Theodor Franz, der modtog Komplimenter med bredt Bryst: Det er kun et Talent.

Hr. Theodor Franz lod Øjnene falde i sin Notitsbog og blev pludselig oprørt. Han havde bemærket Fattigskattens ti Procent. Fattigskatten fornærmede ham, han kaldte de ti Procent en Krænkelse.

- Min Herre, sagde han, jeg forstaar det ikke. Vi bringer Kunstnere - vi bringer Verdensberømheder, og man brandskatter os som Menageriejere ...

Men Hr. Theodor Franz blev hurtigt formildet, og han talte om København. Han besang den, han fandt ikke Ord for at lovsynge den. Han gik hen til Vinduet og 340 talte stadig højere og højere. Dette var utroligt;

dette var en-delig en By. Dette var en Foretagelsesaaend - en Storstad, her kunde man anlægge Kapital.

- Min Herre, sagde han, jeg er forsigtig - forsigtig, jeg har femten Aars Erfaring. Men ti Stjerner, min Herre, ti Stjerner fører jeg til København - i en Sæson.

Han vendte Ansigtet mod Vinduet, og idet han saá ud over den lyse Gade, sagde han:

- Ja, min Herre, her er "Stemning", her forstaar man at nyde efter at have arbejdet.

Og han 'blev ved at tale i sin ophidsede Tone, med store Haandbevægelser, slaaende ud mod Byen foran sig. Han talte om de nye Staddele, om Victoria-Theatret - Min Herre, sagde han, Tusinder vil dryppe fra Væggene - om Voldene, der var mejet bort, om "National", om Strømmen allevegne.

- Ja, min Herre, sagde han. Her er Jord for en Verdensstad.

- Hvorpaa venter Skandinavien, raabte han, paa hvem venter man? Norden venter paa København, sagde han. Jeg afgang en Sukces med ti Depecher fra København.

Berg hørte ikke mer. Han drømte med et Smil, med Hovedet støttet i sin Haand. Og uden selv at vide det traadte han hen til Vinduet, og han stirrede smilende ned ad den lyse Gade mod det store Slot.

Hr. Theodor Franz var blevet meget varm og kunde næppe faa Vejret. Han holdt inde og tørrede den begejstrede Sved af Panden.

- Ja vel, min Herre, sagde han, det er et lykkeligt Land.

Berg vidste knap om sine egne Ord, da Hr. Theodor Franz brød op, og han fulgte ham til Dørs med en Kompliment. Han var i Tankerne paany vendt tilbage til denne "Spøg" fra Restauranten; til den Plan, som ikke vilde vige fra ham: dette Theater, der fortryllede ham, saa fuldt af Liv; hvor alt virkede, som byggede de derinde 341 en hel Stad; dette Theater, som blev ham et Symbol, det store Symbol paa denne ganske By, der begyndte at leve.

Og han følte igen hele Leden fra de tungluftede Stuer dernede, hvor de udslidte Medarbejdere dukryggede skrev mekanisk omkap med den buldrende Maskine - Gravesen, Krans og Stær ... Og Arnoldsen og Lange, der evindeligt sad, den ene mismodig og den anden selvglad, og befølte deres eget Talent og kom ikke videre - en evindelig March paa Stedet af hele dette "skrivende" Kompagni.

Og han selv?

- Nej, nej - han havde heller intet Digtalent - hele hans Talent, han vidste det nu, havde kun været hans Samliv med denne By ...

Og gaaende frem og tilbage paa Gulvet, et Bytte for al den Bevægelse, denne Dag havde opsamlet hos ham, saá han, som et Landskab, Solen pludseligt belyser - hele sit Liv, det fjerne ganske nær.

Erindringen om hans første Hjem i Skovridergaarden paa Als viste sig altid først for ham idet Billede: den runde Dam med sin Grønsværkant, hvor Barnepigen sad med Benene op under sig og strikkede paa sin Hose, samt Lysthuset foran Dammen med de fire hvide Søjler og ved Siden af Gangbrædtet, hvor han listede sig frem skævende og bange for at kigge ind i "Lunden", hvor der var ganske stille, og hvor Barnepigerne sagde, at der boede "den store Mand" ...

Herluf legede rundt om Dammen, og ovre paa den anden Side krøb han op paa Stakittet og holdt sig fast: Ude paa Engen vadede Landsbydrengene i Aaen med deres bare Ben, og langt borte laa "Fa'rs Skov" - til han faldt ned og skraalte, og Barnepigen satte i med et: Naa - saa ... og fik ham samlet op.

Saa faldt de i Søvn, begge to, ved Siden af hinanden 342 paa Grønsværet, mens Myggene stak dem, saa Herluf havde Buler over hele Kroppen.

Til Moders Fødselsdag blev der bundet Kranse til Lysthuset, af Guldregn og Sirener, og "Thebordet" var dækket derinde om Morgenen. Fremmede Damer gik rundt om Dammen i stive Skørter og sad i Solen paa Bænkene og lo ned deres Kopper i Hænderne, mens lille Herluf løb rundt i Fløjsblusen og bød Kager om.

Om Formiddagene legede Herluf i Gaarden: Mo'r holdt Udkig fra sit Vindu. Han jog - langt borte - efter Kalvene, saa de satte i Galop fra Vandtruget paa deres slatne Ben; Rugehønen laa med bredte Vinger over Kyllingerne i Solen ved Stalddøren - de rullede ligesom smaa gule Æg mellem Gaardstenene ... Og Lars kørte Hø ind, medens Moderen lukkede alle Vinduer op, for at Duften kunde trække ind i Stuen, og saa kom Ruglæssene med alle Ørentvistene ...

Lars fandt alle Mettes Killinger oppe i Høet over Tofterne, det var en hel Kurv fuld af smaa, snøftende

Blinddyr, som Herluf bragte ind i Køkkenet for at give dem Mælk ... Da de blev druknet i Dammen, allesammen i en Sæk, græd Herluf saa længe, til han til sidst kom i det mørke Kammer ...

Og saa blev det koldt, og Havedøren blev til et Vindu. og Moder lo ad Fader, naar han gik i sine store Træskostøvler til Skoven og slog paa Ruden til Farvel.

Moderen sad ved Vinduet om Eftermiddagen, Herluf stavede med Bogen i hendes Skød; siden saa han Billeder, liggende paa Gulvet, paa Maven, mens Moderen syede - Pie j lens Lyd hørte man gennem den stille Gaard. Lars og Daglejeren tærskede i Loen ...

- Mo'r, sagde Herluf paa én Gang midt som han laa over sin Billedbog, er Du lykkelig?

Moderen lo. Hvad den Dreng har for Idéer, sagde hun.

- Ja, sagde hun saa og lod Sytøjet synke: jeg er lykkelig.

- Naa, sagde Herluf blot og laa igen stille paa sin 343 kuglerunde Mave over Billedbogen - halve Timer. Vintersolen krøb ind til smalle Striber henover Gulvtæppet.

Moderen rejste sig, og de gik over i Loen; Lars og Daglejeren tog til Huen og tærskede videre, og Moderen satte sig paa en Bjælkekant med Fødderne højt op under sig og saá til. Herluf krøb ogsaa op - han dukkede altid frem bag Moderens Skørter - og Søren tog Sæd op i den hule Haand og viste Fruen, hvor den skæppede.

Naar det begyndte at skumre, gik de hen ad Poppelalléen forbi Haven til den lille Bænk. Der sad de, mens Solen gik ned bag Degnegaarden, og Klokkerne begyndte at ringe.

Degnens tykke Tine kom med et Tørklæde over Hovedet. Munden stod ikke paa Degnens tykke Tine, og altid havde hun travlt med at lægge sine Kjoler ud i Sømmene. I Skovridergaarden var det, som alle maatte le, bare de saá hendes runde Ansigt.

Paa "Mørkningsbænken" nikkede "Tine" til hver, der kom forbi paa Vejen, og kaldte ham ved Navn og snakkede løs igen:

- Nej, nej, sagde hun. Peer Nils kan hverken leve eller dø, Stakkel Tine tumlede med de Syge i det ganske Sogn. Hendes Kur var: Vinduer op og faa dem i Solen.

- Ja, hun ka' løvte En, sagde den lamme Peer Nils, Degnens Tine ka' løvte En, og Taarerne løb det gamle "Mimredyr" - som Tine kaldte ham - ned ad Kinderne bare ved Tanken.

De sad alle tre paa Mørkningsbænken, til Klokkerne hørte op at ringe, og der blev stille; i Genbogaarden kom Drengen frem og lukkede Gaardporten.

- Dér er Skovrideren, sagde Tine. Hun hørte ham altid først, naar han kom paa Vejen. Og snakkende gik de alle hjem ad Alléen.

I Degnegaarden gik Moder og Herluf op for at drikke Kaffe om Eftermiddagen. Det var som alting skinnede i Degneboligen: Stuerne og den lille runde Degn og Tine 344 og Madammen, og Solen, syntes man, stod altid ind i Stadsstuen over det sandstrøede Gulv.

Ingen havde heller saa raskt til Vaffeljernet som Madam Bølling.

Efter Kaffen sad Moderen og Tine i Stadsstuesofaen og sang. Med ét satte de op at danse og valsede, over Gulvet, saa alle Madam Bøllings fine Sandstjerner fløj; Tine var Kavalier og svingede, saa Skørterne viftede:

Smukke Pige med det sorte Haar,
se lidt paa mig!
Hør hvor bankende mit Hjerte slaar,
jeg elsker Dig.
Nej, Hr. Jæger, nej,
lad mig gaa min Vej.
Hvis Mama det saa,
vilde jeg Uta' faa.
Paple, Paple, Paple, Paple Pap,
det tror jeg knap.

Det var Tyrolervals. Tine slog Armen om Fru Berg, saa det klaskede, Madam Bølling nynnede med paa sin Stol.

Smukke Pige med det sorte Haar,
se lidt paa mig!

Herluf gjorde ogsaa Spring, foran Spejlet, med Fingrene i Munden: Han skulde danse - han skulde danse, raabte Tine. Hun og Fru Berg pustede i Sofaen med hinanden om Livet, mens Herluf skulde danse. Han hoppede som en Kakerlak med Tungen stiv i Munden - gamle Bølling lo, saa hans Mave gyngede under Vesten.

Saa satte Tine i igen og valsede og sang:

I Kongelunden vort Bryllup skal staa
med Dans og klingende Spil.
Enhver, der har Lyst, kan se derpaa,
vi indbyde alle, store og smaa,
til Festen i Kongelunden.
Trallera . . .

345

De svingede, saa de ikke havde Vejr.

- Syng, syng, raabte Tine aandeløs: De Gamle sang; gamle Bølling slog Takten med Foden som ved Salmesangen i Kordøren, og Herluf blev helt vild og f o'r om i Rundkreds som Hesten "Zampa", han havde set paa Markedet i Augustenborg, mens han hylede:

Til Festen
i Kongelunden . . .

- Skovrideren, sagde Tine og standsede midt paa Gulvet. Berg stod i Døren, og de blev alle stille, ligesom halvflove i det, til Tine fik Berg budt op og valsede.

Naar de kom hjem fra Degnens, sad Moderen i Mørkning til The. Hun sang ved Klaveret - det var Visen om "Lille Grete" - med en svag, dæmpet Stemme, der knap naaede frem i Stuen, Berg aabnede sin Dør paa Klem, Herluf sad ganske stille paa sin Skammel.

Ak, kæreste Hr. Guldsmed,
jeg har kun Sorg og Savn,
min Grete rejser fra mig
i Dag til København.
Nu vil jeg gerne be' ham,
min gode Mester Vig,
at gøre mig en Guldring
og skrive indeni:
Farvel, farvel, lille Grete!

- - - Det var de korte Dage. Slud og evig Regn. Fru Berg og Tine kom forfrosne i store Sjaler til Mørkningsbænken. Hjemme blev der slet ikke tændt Lys om Aftenen, Faderen og Moderen sad sammen i Sofaen i Mørket. Herluf krøb sammen ved Fødderne af Moderen. Talt blev der ikke.

Stridregn var det, saa det slog mod Ruderne: De Satans Hunde, sagde Faderen. De to Jagthunde hylede jamrende oppe paa deres Loftskammer.

- Det er mod ondt Vejr, sagde Moderen sagte, som om hun frøs.

346

De sad igen stille, mens Hundene blev ved at jamre: Det er ikke til at holde ud, sagde Berg. Han rejste sig for at gaa op til Hundene. Moderen og Herluf blev alene og hørte hans Skridt over Loftet.

- Mo'r, sagde Herluf stille op imod hende i Mørket: Dør da Kongen?

- Gud forbyde det, sagde Moderen. Herluf tog om hendes Knæ, hun havde saa underlig en Stemme.

- - - Moderen og Herluf sad endnu med Tine paa Bænken, skønt det længst var blevet mørkt. En Gang imellem hviskede de en Sætning - med de Stemmer, hvormed i de Dage alle talte, som om de havde en Kulde i sig - om det eneste, man talte og tænkte: om den Syge paa Glücksborg.

Man sagde, det var igaar blevet værre med Kongen.

Vejen laa stille og øde. Kun Pilene paa Genbohegnet svajede i Mørket.

- Mon han er ved Samling, sagde Tine.

- De siger jo Nej, sagde Moderen.

De hørte en Vogn, der arbejdede sig tungt gennem den opblødte Vej. Det er Posten, sagde Tine og rejste sig. De så ham komme frem i Mørket vandrede ved Siden af sit Øg.

- Jakob Hans, raabte Tine, hvordan er 'et? Jakob Hans standsede sit Køretøj og stod lidt. De si'er, han er død, sagde han saa.

- laftes.

Moderen og Tine græd højt, Herluf trykkede sig ind imellem dem. Posten satte langsomt sit Øg i Gang igennem Mørket. Godnat, Jakob Hans, sagde Tine gennem Graaden.

De blev ved at græde ved Siden af hinanden: Jeg tænkte det, sagde Tine. Uglerne var saa slemme iaftes.

Berg kom bag ved dem: I véd det, sagde han. Moderen lænede sig til ham; lidt efter lidt hørte de op at græde og stod stille.

- Nu skal Klokkerne gaa, sagde Tine.

- Ja, sagde Berg.

347

- Hent Deres Forældre, Tine, sagde Moderen. Lad os være sammen.

De gik hjemad, Berg holdt Herluf i Haanden. Da de kom ind, gik Herluf ud i Køkkenet og Borgestuen og sagde til hver:

- Kongen er død, og så paa, hvordan hele Huset græd.

- - - Man ventede Krigen hver Dag. Brød den ud, maatte Berg med som Reserveløjtnant, og han vilde have sin Kone og Herluf bort i alle Fald: i Skovridergaarden maatte der dog ansættes en Vikar. Og han vilde være roligere, naar han vidste Kone og Barn i Behold hos sin Fader og Søster i København.

Hun gav efter; iaften skulde de, hun og Herluf, rejse med Dampskibet, som anløb Sønderborg ud paa Natten.

Det var en fugtig og taaget Dag. Fru Berg gik sidste Dag om til hvert et Sted i Gaard og Have; Herluf stolprede hende i Hælene. Hun stod i Stalden hos den blissede Ko - det var Fanny, som havde givet Mælk til Herluf, da hun ikke længere taalte at amme ham -; hun stod og kløede Fanny kærtegnende mellem Hornene, den var saa kælen og vilde slikke hendes Haand.

- Saa sørger Lars jo for hende, rigtig godt for hende, sagde hun.

- Det ka' Fruen være tryk paa, sagde Lars, som ogsaa var paa Vej til at vande en Høne foran den Blissede.

Kørerne vendte Hovederne i Baasene og brølte langtrukket og dæmpet, mens "Fruen" lukkede Stalddøren.

De gik om langs Længen forbi Hønsehuset: ja, den spættede var trofast den lagde Æg til det sidste, og de bøjede ind bag Hækken ved Dammen. Herluf tog Moderens Haand, medens de gik. Ved Lysthuset standsede de. Der hang paa Slyngrosen om den ene Søjle en frisk lille Gren, da Moderen så den, begyndte hun at græde igen og brød den af.

- Mo'r - kommer vi hjem til din Fødselsdag, sagde Herluf.

348

- Jeg véd ikke, sagde Moderen, som græd.

De gik ind gennem Lunden; i dens Udkant laa der en Høj. Henne over Landsbyen gik Solen ned. Det var som en fjern Brand over Skyerne; foran dem laa Eng og Aa og Gaarde og "Fa'rs Skov". Fru Berg så frem derover, længe, længe; græde gjorde hun ikke mer, stod kun bleg og stille.

- Mo'r, sagde Herluf og trak i hende, men hvorfor maa vi rejse?

Moderen rørte sig ikke: Fordi Fjenden er over os, sagde hun. Og Herluf stod stille, ligesom den Gang han havde været i Kirke.

Om Aftenen sad de i Stuen, Fader og Moder i Sofaen, Faderen sad hele Tiden og klappede Moders Hænder, Herluf havde han paa Skødet.

- Ja, det er Tid, sagde Faderen. Moderen rejste sig og begyndte at tage Tøjet paa, men hun lod det ligge og gik hen til Vinduet, hvor hun græd med Hovedet mod Stolpen.

Da Vognen var forspændt, kom Tine som en Stormvind med sit Tørklæde over Hovedet.

- Naa, naa, sagde hun og lo med Graaden op i Halsen. Vi skal nok muntre Skovrideren Det er fra Moders Urtepotter, sagde hun og stak et Par Blomster til Fru Berg; hun kunde ikke tale mere.

Ude paa Gangen stod alle Folkene paa Hosesokker, der var en Snøften i hele Klyngen. Fru Berg rakte Haanden til hver: Mo'r sagde Herluf, Du har ikke givet Haanden til Hans Husmand, Mo'r, Du har ikke givet Haanden til Hans Husmand, Mo'r Da Maren Malkepige fik Haanden, gav hun sig til at hyle, som om den Onde vilde tage hende, og slog Forklædet op om Hovedet.

Til sidst kom de da ind i Kalechen: Farvel, Hans Husmand, blev Herluf ved at raabe; og Vognlygtelyset faldt hen over Dagligstue vinduerne og "Kontoret" og saa over Poppeltræerne - de var ude af Gaarden.

Oppe ved Mørkningsbænken stod Tine og vinkede 349 med sit Tørklæde. Hun løb med Vognen og rakte Haanden ind over Forlæderet. Saa tog Herluf paa at græde.

Da de kom til Sønderborg Havn, laa Dampskibet allerede der ude og stønnede med sine Lanterner. Baaden var klar. Baadfolkene løb rundt med Lygter: da Herluf kom ned i Baaden og følte det gyngende under sig og saá det sorte Vand, græd han igen og vilde hjem. Faderen tog ham paa Skødet paa Toften.

De var snart ude, Afskeden maatte gøres kort. Moderen og Herluf var oppe ad den lille Trappe ved Hjulhuset, og Styrmanden holdt sin Lygte op mod Bergs Ansigt, der stod paa det nederste Trin.

- Nej, sagde Berg, jeg bliver.

Og der blev pebet, og Skibet begyndte at ryste under Maskinen. Baaden saá man knap mer, kun Lygterne inde ved Havnen.

- Mo'r, sagde Herluf og tog hende i Kaaben, Mo'r, Fa'r græd.

Moderen svarede ikke. Hun troede, hendes Øjne vilde kunne finde ham i Mørket endnu - hendes Mand.

Skibet stødte saá tungt op om Sønderborg Slot.

De saá ikke Mand og Fader mer. Berg faldt ved Dybbøl i Skanserne. Det var Fru Berg, som om det kun var noget, hun havde vidst og ventet, og som om det slet ikke gav nogen Forandring - uden Immortelkransen, hun bandt over hans Billede over Sofaen.

Hun syntes, hun havde altid siddet ørkesløs her i disse trykkende Stuer og stirret ud paa den træge Vestergade og hørt Svigerindens langsommelige Fløjen gennem "Napoleons Felttog", som hun igen begyndte forfra for den Gamle. Ved hver Lyd fo'r Fru Berg sammen: Det var vel Herluf, der gjorde Ulykker igen. Den Dreng var blevet saá kejtet af lutter Forskræmthed, at han ikke rørte sig uden at gøre Skade.

350

- Marie, skreg den Gamle fra den lille Stue, Marie

- Ja, ja, sagde Moderen, hun var allerede paa Vejen til Gerningsstedet.

- Naar han blot la'er mine Piber hænge, skingrede Bedstefaderen. Er det mine Piber? skreg han ud gennem Dørene. Ikke en Time lod han Marie i Ro med sine Piber: Naar han blot la'er mine Piber hænge, blev han ved.

- Ja ja - ja - ja, sagde Marie. - Men kunde Bedstefader ikke flytte dem herind? Her kommer Herluf saa sjældent

- Ja, ja, Marie, de bli'r nok flyttede, de bli'r nok snart flyttede Men min Tid bli'r de hængende, min Go'e, sagde han rystende; min Tid skal de ha' Lov at blive hængende, min Go'e, blev han stædigt ved, med sin halve Hoste, der aldrig blev til mer end til en Stønnen, og som dog fyldte hele Huset.

- Skal jeg ikke læse for Dig, sagde Marie.

- Tak, min Go'e, sagde Bedstefaderen, stadig stiv, hvis Du vil

Marie læste et Par Sider, mens den Gamle stadig rømmede sig og flyttede sig i Stolen: Tak, sagde han

saa, men Du er vist træt nu Hvor er Minna ? sagde han.

- Hun kommer vist straks, sagde Marie og lagde Mærket i Bogen. Hun sukkede.

- Ja - ja, Du sukker, min Pige ja, ja, det er ikke Skovridergaarden Vi andre, vi har siddet her fem og tredive Aar tit baade Sommer og Vinter, sagde han. "Sommer og Vinter glemte han aldrig, det refererede sig til et Par Somre, hvor han ikke havde været inviteret til Skovridergaarden.

Marie svarede ikke, lidt efter kom Minna, og hun vendte tilbage til sit Vindu.

- Hvordan er 'et, hun læser, sagde den Gamle. Jeg forstaar hende ikke - hvordan er 'et, hun læser, sagde han. Minna tog fat paa Læsningen.

351

Inde fra Spisestuen lød der et Rabalder: Marie, Marie, gik det løs. Fru Berg var allerede derinde. Det var en Urtepotte, der laa paa Spisestuegulvet med Jord og Skaar og det hele.

- Men Herluf dog, sagde Moderen, saa inderlig træt bebrejdende, kan Du dog ikke ta'e Dig iagt?

Herluf dukkede over Misgerningen - han var paa Veje til at blive rent ud skeløjet af evig ond Samvittighed - og fik lykkeligt Jorden smurt ud over endnu et Stykke Gulv.

- Men Herluf dog, sagde Moderen og tog ham væk.

Man maa jo huske, han er et Barn, sagde Tanten og holdt Hænderne mod Tindingerne med det glatkæmmede Haar. Sofie, sagde hun og aabnede den listeslaaede Dør til Køkkenet: Vil Du bringe Fejeskuffen Herluf er kommen til at rive min Azalia ned

- Kan Du Tabellen? sagde Moderen.

Herluf gryntede og gik sidelænds hjem i sin Krog Han gik i Skole ved "Frue Plads" hos to Frøkner; i Vejret skød han saa ledeløs og blegnæbet som et Vinterskud.

.... Sofie var inde med Husholdningstavlen, det skete, naar Herluf var i Seng og den Gamle til Ro. Svigerinden borede Hænderne i Tindingerne.

- Hva' skal man dog gi' Jer, sagde hun træt. I er jo vant til Afveksling Ja, ja, Sofie, tag saa et Stykke Bryst - - et halvt Pund mere, véd Du

- Men, Herre Gud, sagde Fru Berg fra den anden Side Lampen det behøves jo ikke, Minna

- Et Barn har dog Appetit, sagde Tanten gudhengivent. Sofie gik; Frøken Berg var altid saa anstrengt af Tavlen.

- Ønsker Du ellers noget? sagde hun, naar hun var færdig med "Berlingske"s Føljeton, som hun nød med Strikkepinden mod Overlæben for Gaben; hun behandlede endnu stadig Svigerinden som en Gæst.

- Nej Tak, sagde Fru Berg og tændte Lyset, der ventede. De vekslede "Godnat", og Fru Berg gik op 352 til sig selv paa tredje Sal med sit Lys. Hun gik saa slæbende som en gammel Kone opad Trappen: Det var Regnestykket, det evige Regnestykke, der lagde som Bly i hendes Ben.

- Nej - hun naaede ikke videre, kunde ikke komme videre end til den Smule Klæder og Skolepengene - Skolepengene, som vilde stige - og Værelset her i Leje....

- Sov dog, sagde hun og lagde Tæpperne om Herluf, som aldrig sov, før hun kom op, brændende hed, som han laa i Sengen, af Angst ved at ligge alene i Mørket, alene i Etagen her ovenpaa. - Mo'r - gaa i Seng, hviskede Herluf fra Tæpperne. Fru Berg sad paa Sengekanten og stirrede ind i sit Lys med Hænderne i sit Skød.

- Sov dog, sagde hun igen. Hun stod op og lagde Bordtæppet sammen til Natten - det var det gamle Bord derhjemme fra - og trak Hylstrene over Sofapuderne : det var hendes Brudegaver

Naar hun var kommet i Seng, græd hun i Pudlen ganske stille. Herluf stod op og listede sig ud af sin Seng: Mo'r! hviskede han ved hendes Hovedgærde.

- Mo'r, Du skulde ikke græde, sagde han. Og han begyndte selv at græde stille som hun, mens hun tog ham ind under Tæppet, og de laa i Mørket tæt ind til hinanden.

- Mo'r, hviskede han, hvem boer nu hjemme?

- Fjender, sagde hun.

- Og har Bøllings Fanny? sagde han.

- Ja - Bøllings har Fanny.

Herluf faldt hen og drog Vejret dybt i Søvn. Saa løftede hun varsomt sin lange tynde Dreng og bar ham over Gulvet, i Armene, paa de bare Fødder, hen i hans egen Seng.

..... Frøken Minna havde tændt sin Lampe paa mælkehvid Fod og var gaaet ind til sig selv. Hendes Værelse var et lidet Rum med meget pertentligt hvidt, lagt over Krusejern; "Hjortens Flugt", "Den lille Hornblæser" 353 og "Stjernesked" i Pragtbind om Sykurven; og "Marie og Magdalena" i en bleg Ud-gave over Sengen.

Naar Frøken Berg var kommet i Nattøjet, slukkede hun Lampen og listede ud for at lukke Dørene paa Klem.

Hun sov jo som en Hare for at høre efter den Gamle.

Tiden gik. Tre Aar efter at de var kommet til København, døde Fru Berg. Herluf blev hentet hjem fra Skole, Bestyreren kom selv ind og klappede ham paa Hovedet, mens han begyndte at hulke højt, i Klassen.

Tanten stod ved Trappegelænderet hjemme og tog imod ham og græd. Alle Døre stod aabne; han greb om Tanten og vilde ikke ind: Kom, sagde hun.

- Er det min Dreng? det var Moderens Stemme, hun sad op i Sengen, men hendes Øjne kunde ikke se mere.

- Min Dreng, sagde hun, hun følte hans Haar med sin Haand: min lille Dreng.

.... De græd alle, og Tanten tog ham op, hvor han laa. Der var saa stille i Kammeret.

Det var en traurig Begravelse fra Kapellet ude paa Kirkegaarden, faa Folk og ikke mange Kranse. Herluf gik med Præsten bagved Kisten.

Da de kom hjem, var Stuerne fine, med rene Gardiner som til Jul og Pinse. Men da de kom til Bords, med Vin paa Bordet, Damerne i deres sorte Kjoler, begyndte Herluf at hulke, saa de maatte bringe ham fra Bordet.

Han sad og borede sig ind i Krogen under Pibebrædtet, mens han græd - til en af Piberne faldt ned, og der blev et helt Oprør. Inde fra Lillestuen skreg Bedstefaderen, og alle stod fra Bordet.

Herluf løb op i deres egen Stue og gemte sig. Dér sad han i en Krog til om Aftenen, da Tanten kom op og sagde: Nu skulde han komme ned, Bedstefa'r var 354 ikke mere vred. Men Herluf tog paa at hulke igen: han syntes, nu var først hans Moder rigtig død.

Nede i Stuen sad de sorte Damer og hæklede om Lampen.

Og Tiden løb. Herluf var længst i Latinklasserne.

Det var Lørdagens sidste Time. Tredje "Fælles" havde Gymnastik. Solen stod ind ad Vinduerne paa Kalkvæggen, og Støvet slog i store Skyer af de gamle Hømadraser under Realisternes Længdespring. De Studerende stod og skød Ryg i Geled langs Væggen som en Rad Flagermus, der er kommet i Dagen.

Hr. Atterbom, der udenfor Gymnastikken tilhørte Toldboden, var begejstret og gned sit Lugteorgan, som om han gav sig selv "Skrab-Næse".

- Godt Jensen, godt Jensen - det er Appel, Realistfuksen Jensen satte i Skjorteærmer ind paa Høpuden.

Godt, godt! Hr. Atterbom gav Guldrandskasketten et Fur. Saa vore Bænkebidere, raabte han.

Vore Bænkebidere var de Studerende: Madrassen ind, sagde Hr. Atterbom: Madrassen blev flyttet nærmere til Kridtstregen. De Studerende tog Tilløb med nogle smaa, skrudtryggede jomfrunalske Hop og krænke-de Ansigter. Naa naa, bli'r 'et til no'et! naa, naa, kommer man afsted? Bænkebiderne faldt ned ved Siden af Madrassen, som Oldenborrer fra et rystet Træ.

- Naa, for Satan - om igen. Hr. Atterbom raste, Herluf Berg hoppede om. Jomfrubuks, skreg han. Herluf bad om Lov til at gaa ud at drikke Vand, han havde Trykken for sit Bryst.

- Naa, Appel, Hesten frem....

Det gav et Ryk i de syv Syge, som pylrede rundt i Krogene med nogle ynkværdige Ansigter - i Mangel af Attester. De syv Blegsotskandidater krøb ud i Solen 355 for at slæbe Hesten og vendte saa tilbage til Mandagslektierne med Hænderne paa Panden.

Realisterne lagde for, mens de Studerende regnede smaa Mandags-Opgaver i den hule Haand. Den rødhaarede Duks sluttede Censuren: han førte Privatbog over alle tre hundrede syv og firs Disciples Flid og Opførsel.

Der blev en stærk Bevægelse. Det var Ole Martens, der trampede ind og smækkede med Døren. Han havde været hos Rektor for at hente Karakterbog med Anmærkning for "at sove lydeligt og gentagende", og var tykkindet, som havde han Faaresyge. Selv de Syge listede frem af deres Kroge for at syne ham:

- Ja, vrængede han til alle Forespørgsler, ta' 'en, Mariane

- Godt, godt, Guldrandskasketten gik bagud af Ekstase, dér har vi Jensen - godt, godt - han ta'er som en Danser ... Naa - frisk, Hr. Atterbom klappede: Saa løfter vi Enderne ...

Tilraabet var til de Studerende. Hr. Atterbom blev altid "raa", naar han stod ved Hesten mellem Realisterne, der tog imod i Skjorteærmer og spyttede i Hænderne.

- Naa, naa, saa sætter vi i! Hr. Atterbom talte som en Kusk, der driver et gammelt Øg, mens den Rødhaarede lagde for som en skræmt Kapellan for Bispen. De andre fulgte efter gennem Salen som forblæste Høns.

- Hva', 'hva'? Hr. Atterbom blev ved: er 'et Mandfolk - hva' si'er jeg, er 'et ikke Kællinger - hva', hva'? de springer som lamme Lopper

Latinerne faldt baade paa to og paa fire: Dyrplageri, vrissede Duksen og børstede sine Knæ; han havde Ansigts-Skt.-Veitsdans af rødhaaret Arrigskab og Forlæsthed.

- Nej, sagde Hr. Atterbom sørgmodig og forskød sin Paryk, det er s'gu Kællinger. Han kommanderede de Blegsottige frem igen for at flytte Hesten. Nu skulde de have Skraastangsøvelser til Slut.

356

Herluf Berg præsenterede en daarlig Finger og blev dimitteret. Han lagde sine Bøger sammen for at gaa - under arrige Hvislelyd fra Væggen - og Ole Martens slog ham Følge.

De gik op ad Gaardtrappen i Hovedbygningen ind i den lange Klassegang. Luften var tung og noget blandet. Det bornholmske Uhr ligeoverfor Sokrates's Buste dikkede gnavent gennem den søvnige Summen, der stod ud gennem Dørene. En Gang imellem hørte man en Skraben, som om Heste rørte sig i Baasen.

- Ja-a, sagde Ole og slyngede Bogremmen med et Knald ind mod Væggen ved Siden af Sokrates, saa Vismanden rystede:

- Den ganske Bule skulde han straffe gentagende.

Det rusede i hele Gangen, mens de røg ned ad Trappen.

Da Herluf naaede Vestergade, stak han næsten i Løb i en pludselig glad Lørdagsfornemmelse, og den snævre, gamle Trappe tog han i to Spring, saa den knirkede - alting var snævert, og alting knirkede hjemme i Vestergade:

- Om Du vilde tænke det mindste paa din Bedstefader, sagde Tanten, da han stormede ind.

Efter Bordet læste han Lektier oppe paa sit eget Værelse. En Gang imellem sprang han op og raabte Remserne, mens han trampede op og ned ad Gulvet, med Hænderne i Lommen.

Der blev dunket i Gulvet nedefra - det var Bedstefaderen, som nu mest laa i Sengen, der mindede ham med en Stok mod Loftet - Herluf krøb til Krogs og fortsatte sine Remser uden Legemsøvelser. Nu var han vant til det snævre Hus.

Klokken otte skulde han til Dans. Han klædte sig paa og gik ned:

- Nu gaar jeg, sagde han.

- Naa. Tanten skulde til at tage fat paa "Tavlen". Hvis Du saa vilde huske iaften at lukke Gadedøren lidt sagtere.

357

Herluf mumlede og kom afsted.

Han dansede paa Hr. Bonnesens Kursus ved Holmens Kanal. Ynglingene tog Dansesko paa i Forstuen: God Aften, Hr. Bonnesen - God Aften, Hr. Bonnesen, traadte hver ind og skrabede ud.

- Bonneson, Bonneson, rettede Hr. Bonnesen hver og bukkede. Han var en lille Mand med graanet Kunstnerhaar og knækkede Ledemod og bar blød Krave som Malerne i "Mesteren" s Pontemolle.

- Bonneson, Bonneson, rettede Hr. Bonnesen; han talte i Polkatakt. Holdning, Holdning - mine Damer - Damerne var kommet ud fra Toilettet og gik i Gulvet i Klump: Runde Albuer, mine Damer - runde Albuer

Undervisningen begyndte. Damerne og "min Laura" kom paa Plads til Polonaise. "Min Laura" var en barhalset og strygebrædtsformet Niece, som dansede for i fodfri Kjole og hæleløse Laksko. Damerne travede afsted efter Laura, Salen rundt, som Gæs over en Stubmark, mens Hr. Bonnesen rettede:

- Mine Damer, pas paa Ryggen - Gratie, Gratie - Frøken Hilda, Maven ind Smaa Trin - tænk Dem, det er paa Østergade bedre, straks bedre lille Frøken Hilda, nu bøjer vi ind i Vimmelskafte ...

- Altsaa nu, Hr. Bonnesen klappede: Hilsen til "den mødende Herre" ... Altsaa nu en sart Hilsen ... Hænderne i Muffen: Jeg er Herren ... Mine Damer: Hilsenen er Indledning til Bekendtskabet.

Ved Herrevæggen bag Hr. Bonnesen blev der fniset, mens Damerne trippede forbi Dansemesteren med fremskudt Mave og hilste med Øjenbrynene. Man var meget sejt anlagt ved Herrevæggen, og hele Damekorpset regaleredes med Fællesbetegnelsen "Hønsehuset".

- Mine Damer, mine Damer, tror De det er indtagende? ... Mine Damer, mine Damer, De afviser jo Herrerne (Hr. Bonnesen gjorde en veltalende Gestus over mod Herrevæggen) ... Min Laura - Du, sagde han. Laura traadte frem og hilste ved at bøje 358 den bare Hals som en Svane, der bliver fodret med Tvebak.

- Godt, godt, Hr. Bonnesen holdt de udspilede Hænder frem i Luften som en Orkesterdirigent, der fremtryller et Pianissimo:

- Ja - sagde han, en Hilsen maa have den kyske Gratie! Ikke for lidt og ikke for meget. Derpaa var der Pause.

- Ja, mine .Frøer, sagde Hr. Bonnesen foran de "Paarørende" ved Vinduerne: Man underviser for Livet.

Naar Damerne gik, "peb Herrerne dem ud" ned ad Trapperne; Aanden blandt Ynglingene var yderlig skeptisk, - naar de gik i Flok.

Men henne i en Port eller paa et Hjørne ventede hver enkelt i Skjul, til hun kom forbi.

Herlufs Flamme var et Aar ældre end han. Han kom "hjemme", og de spillede Filippine, hvor han vandt en lille Kniv, som han gemte i lyserødt Silkepapir, og som foraarsagede ham Hjertebanken, naar han tog den frem.

Men efter at Kursus'et var endt, gik han en Dag op til Stadsgraven ved Skt. Pederstræde og kastede Kniven i Vandet - "fordi det var dog ingenting".

Foraaret gik. Om Aftenen, naar han var færdig med Lektierne, sad Herluf i Stuen nedenunder; Tanten læste Berlingskes Roman med den diskrete Strikkepind, mens Herluf slugte Jordans Bind med Haaret strittende til alle Sider.

- Hvad er det, Du læser? sagde Tanten, som vendte Berlingske. Herluf mumlede.

- Gud véd, om det passer for din Alder, sagde Tanten.

Herluf mumlede igen og slugte videre.

Tanten gabede stærkt over de sidste Spalter med en lang Lyd bag Strikkepinden som en Vinds sørgmodige Klagen i en Kakkellovn. Saa gik de i Seng.

Sommeren kom. Hele Familien havde abonneret i Tivoli, og lune Aftener blev Bedstefaderen transporteret 359 ind i Koncertsalen, hvor Tanten Klokker seks gik over og "belagde" en Krog.

Hen paa Sommeren talte alle Mennesker kun om Krigen, der trak op mellem Frankrig og Tyskland. Lærerne lod Lektierne være og holdt i Timerne lange Foredrag, udviklende Situationen - især Geografilæreren, som havde været med ved Dybbøl. Hjemme ventede Herluf om Aftenen paa Konen med Berlingske udenfor Gadedøren, og han læste op af det fugtige Blad midt i Stuen, saa Stemmen gik fra ham,

højrød i Hovedet, mens Bedstefaderen rejste sig halvt op i sin Stol og rakte de rystende Arme frem; Tanten havde knuget de foldede Hænder fast ind mod sit Bryst: Krigen var brudt ud.

Om Faderens Billede hængte Tanten en Krans af friske Forglemmigejer.

- - Det var i Tivoli, hvor efter en julihed Dag den halve By var strømmet ind. Fra Rummet ved Koncertsalen slog Støj og Stemmer op - i en lummer Luft - som fra en Kedel i Kog. Inde i Salen var der tomt, Nummer efter Nummer. Alle maatte ud, røre sig og føle sig sammen. Talte blot om ét og det samme: d e t, man ventede nu, hvor Kejseren var rejst fra Compiègne og stødt til Hæren.

Selv Frøken Minna var ude med Herluf, saa den Gamle sad alene i sin Krog og skreg paa Opvarterne, hvoraf ingen hørte; de stod bare i Stimmel ved Indgangen, saa hede som alle andre.

Ude tog Støjen til, og Opvarterne satte op paa Borde, Ryg over Ryg, for at se.

- Hva' er 'et? skreg den Gamle, hva' er 'et? Det lød som en Eksplosion, saa Salen rystede, et Skrig, mens alle Hatte blev svinget. Den Gamle stod op, Stokkene tabte han ...

- Sejr, Sejr! raabte de fra Bordene. Og som Væggene var aabnede Sluser, hvor man brød ind over Borde og Bænke, mens alle skreg af Jubel, saa Rummet drønedes 360 - var Salen fyldt i et Nu af rasende, der raabte, Hoved ved Hoved, paa Marseillaisen!

- Marseillaisen!

Frøken Minna og Herluf støttede den Gamle og fik ham ud: Jeg vil se det, sagde han. Jeg vil se det. Han blev ved at tale, med rystende og ophidset Stemme, om Isted og Dybbøl og Sønnen, mens de ventede i Flokken foran Tavlen.

- Læs 'et, sagde han til Herluf. Og Herluf læste Depechen fra Saarbrücken:

I Formiddags Kl. 11 tog Franskmændene Offensiven. Efter en alvorlig Fægtning jagede de Preusserne ud af Saarbrücken. Kejseren og den kejserlige Prins var tilstede ved Operationerne; Kl. 4 var de tilbage til Metz. Franskmændenes Tab var ubetydeligt.

Bagved og rundt om dem raabte de Hurra igen. Den Gamle blev længe ved at staa foran Tavlen og førte de knugede foldede Hænder op og ned, før de gik. Han begyndte at snakke igen og vilde ikke støttes, mens de gik frem gennem Korderne, der sang. En Gang imellem standsede han og nikkede.

Da han kom hjem, vilde han se Sønnens gamle Sabel, som Frøken Minna gemte. Hun hentede den - hun var ganske højtidelig og bleg - og den Gamle tog den:

- Ja, ja, sagde han. Der er en Gud over os; og han sad med Sablen paa sit Skød, med rokkende Hoved.

Til sidst kom han til Ro, men han blev ved at snakke inde fra Sengen, ind til Tanten, der sad ved Vinduet i Stuen, bleg i Sommernatslyset.

- Ja, Fa'r, sagde hun. Ja - Fa'r. Men sov nu ...

Lidt efter lidt blev han stille, og Tanten og Herluf sad tavse i den halvlyse Stue - ovre fra Tivoli naaede Sangen herind.

Herluf saá hen paa Tanten. Hun havde taget Faderens Billede ned af Karmen og sad og stirrede paa det, 361 mens hun holdt det i begge Hænder. Herluf var ellers aldrig "kærlig" mod Tanten, men nu listede han hen og tog hendes Haand.

- Hvor de synger, sagde han sagte.

Hun nikkede og blev ved at beholde hans Haand:

- Husker Du din Fader? sagde hun.

- Ja, sagde Herluf. Godt.

Hun begyndte at tale om hans Fader, mens hun holdt sin Haand paa Herlufs Hoved, sagte for ikke at vække den Gamle: om den Tid, han var paa Akademiet - Akademiet var det jo den Gang - og hun kom paa Bal derude, og herhjemme kom Kammeraterne - om Søndagen - naar de havde fri hele Klassen. Henrik var jo godt lidt.

Frøken Minna blev ved at fortælle med en mild lykkelig Stemme - om Broderen, om Kusinerne, om Ungdomslivet ... da Henrik var hjemme.

- Ja - saa blev Kusinerne forlovet ... Tante Jette og Tante Ida - og kom til Jylland.

- Det var to Gange Brudepige i ét Aar ...

Hun blev ved at fortælle med sin dæmpede Stemme for ikke at vække den Gamle; Herluf satte sig paa Forhøjningen; ovre fra Tivoli lød Sangen endnu.

- Ja, det var Tider, sagde hun. Hun tav lidt, og Herluf skottede op i hendes Ansigt. Men saa blev din Fader forlovet - og tog Afsked med Etaten, sagde hun og lod de foldede Hænder falde ned i Skødet.

Hun tav en Tid, til hun lo igen af et gammelt Minde.

- Herluf, sagde hun. Er Du ikke sulten? Herluf var meget sulten. Jeg ogsaa, sagde hun. Kom. De listede op og gik paa Tærerne gennem Stuen. Det var Tanten, der lo, naar Dørene knirkede.

Ude i Spisekamret tog hun alt ned fra Hylderne. Herluf maatte hjælpe.

- Du bliver stor, sagde Tanten - Du er snart saa høj som din Fa'r.

De spiste og lo og gnavede af alting. Men dog, sagde Tanten, det er snart Dag. Det begyndte at blive lyst, og 362 de spiste endnu. Herluf fik Rødvind i et Vandglas, og de drak og kinkede, mens Tanten fortalte:

- Saadan havde de spist, i gamle Dage, herinde, med lukket Dør, naar de kom hjem fra Bal, Henrik og hun; og de havde snakket, mens hun sad her oppe paa Bordet i sin hvide Kjole - lige til det blev Dag ... den lyse Dag ...

Tanten begyndte at sætte Tingene ind igen: Ja, sagde hun og saå ud i Luften. Det var den Gang. Og hun faldt hen i Tanker, mens hun dækkede for Smørkrukken.

Herluf sagde "Godnat". Det var, som han var helt beruset, da han kom op og stod ved Vinduet, hvor den stærke Morgenluft slog ind imod ham.

Dernede gik endnu et Par og sang:
Allons enfants de la patrie . . .

Han faldt knap i Søvn, før han maatte op igen og i Skole.

Og saa kom de sande Efterretninger. Og blev ikke troet. Og da de maatte troes, førtes der i Skolen lange Debatter, hvor pludseligt de mest ustridbare f o'r op og slog løs; og i et Nu laa den hele Klasse i ét meningsløst vildt Pryglen - paa Livet løs, til ingen kunde mer ...

Men Tiden løb, og ogsaa de Indtryk viskedes ud og syntes saa glemte.

Det var Foraar. Den franske Lærer havde ladet Vinduerne lukke op, og den lune Luft fra Gaarden, hvor Lindetræsrekken stod i Knop, gjorde Gymnasiasterne døsig. Læreren gennemgik Stilen med den røde Duks ved Siden af sig ved Katedret, mens Eleverne hang med døde Øjne over Bøgerne, kun Benene gik langs alle Bænkene uroligt som hidsige Perpendikler.

Læreren faldt hen og glemte Teksten, stirrende ud i 363 den lyse Gaard, og mens han tav, og Duksen - som evindeligt - befølte, frem og tilbage, det tætte Udslet paa sin Pande, hørte man ikke andet end Bænkenes stadige Smaaknirken under de urolige Ben.

- Naa - hvor var vi? Læreren vendte sig mod Duksen, der fik Hænderne ned med et Ryk. De skulde gaa til en Læge med det, Sonne, sagde han og førte Penneskaftet hen mod den megen Blomstring.

Den røde Duks bøjede Hovedet væk fra Lyset, og langs Bænkene holdt Benene inde og blev stille med ét, som gik der en Engel gennem Klassen.

- Hvor var vi saa? sagde Læreren igen. Han gik videre ...

Herluf og Hein gik hjem fra Skolen sammen. Herluf kom meget hos Etatsraadens og i det hele - sammen med Hein - meget ud. De var kønne og velvoksne begge to og blev bedt til net Fyld paa handelsaristokratiske Baller. De valsede godt og var grumme sikre i Væsen. I Stilhed levede de alligevel i evig Mistro til, om man tog dem ret alvorligt:

- Men - Frøken - det var mig. Hein demonstrerede med sin Klaphat (Klaphatten forlod ham aldrig) for Frøken Kornerup, der gik ved Armen af en Kandidat.

- Men, Gud, var det Dem, Hein - som jeg studerede for at tyde Deres Navn! Og Frøkenen gik med sin Kandidat.

Hein fløjtede sagte bag sin Klaphat. Det hændte oftere, at Damerne resultatløst studerede for at tyde deres Navnechiffer. Han vendte sig til Herluf - de holdt sig altid sammen - der konverserede en fregnet Syttenaarig i fodfri Kjole om Udstillingen:

- Nej - han kunde ikke finde det - det gjorde ham ondt: Der var intet Foredrag i det Billede ... Baade Herluf og Hein talte vægtigt om hvad det var, benyttende alle Slags Kunstord - med en stadig hemmelig Fornemmelse, som gik de frem paa tynd Is, indtil det blev dem en Vane, der ikke mere generede.

- Ja, det nyttede ikke ... Den Fregnede vidste, det 364 var en "landlig" Smag: Men hun elskede nu én Gang Carl Helsted ...

- Han har Hjerte, sagde hun og saa' sværmerisk ud. Hun havde Underbid.

Hein blev ved at fløjte svagt, mens han saá ud mod Kandidaten og Frøken Kornerup, der fløj under Lysekronen saa taktfast i Mazurkaen som et Par Traner paa gloende Tallerkener.

- Det er os, sagde "den landlige Smag" ...

Da Herluf og Hein gik hjem, skældte de Damerne ud og raillerede over deres Klæder som et Par Kommis'er fra en Modebutik. De blev forsorne og brugte højst "indgaaende" Ord om alting - ligesom paa Danseskolen :

- Gæs, sagde Hein endnu en Gang og borede Hænderne i Frakkelommerne.

Om Søndagen efter Middag sad de i Heins Stue, der var udstafferet med nogle gamle Møbler fra et forhenværende Rygeværelse. De talte kun lidt, sad mest og røg og døsede.

- Du, sagde Hein langsomt. Ja - hvad mon det egentlig bli'r til?

- Hvilket?

- Med E n, sagde Hein og stirrede ud i Luften.

- Ja, sagde Herluf og stirrede ud i Rummet, han ogsaa ... Hvad mon?

Ud paa Foraaret, da Eksamen nærmede sig, fik de Ekstratimer om Aftenen. Det trak ofte ud til Klokken ti, før de kom hjemad. De gik i Flok hen gennem Stræderne mod Frederiksberggade.

En ældre "Dame" fra Kvarteret stod sædvanlig Forpost paa et af Hjørnerne med sin Silkeparaply som Gevær ved Fod. Hun lod til Ynglingerne falde nogle stille Kælenavne, der besvaredes med Skældsord. Det blev til Raaheder, som regnede over Pigen. Viceduksen puffede hende i Rendestenen, saa Damen hvinte, og det gik løs med Skældsord igen.

- Sludder, sagde Ole Martens, der kom til og 365 skød de andre væk - han drev altid afsted sine halvhundrede Skridt bag de andre - God Aften, Marie, sagde han og rakte Damen Haanden som en Veteran en gammel Vaabenbroder.

- Man véd s'gu nok, hvorfor I kvidrer, sagde han med sin Bas, idet han gik videre bag de andre.

- Rønnebær, sagde han og spyttede ud mellem Fortænderne.

Klassen gik videre i Tavshed med sande Dobbeltthager af noget, de troede var sædelig Indignation. I deres Klub var der holdt Foredrag mod Prostitutionen.

Seks-otte Uger før Eksamen døde Herlufs Bedstefader. Tanten vilde straks veksle Hus, og de flyttede ind i en ledig Lejlighed paa Hjørnet af Nørregade og Volden. Herluf repeterede om Natten oppe paa sit Kvistværelse, Tanten bragte selv Spirituslampen og Kaffen op, før hun gik til Sengs: nu var Herluf den eneste, Frøken Minna havde at sysle om.

Og hun lukkede Døren for Herluf, der sad gemt bag sin Bogbunke, med et varsomt "God Nat".

Læst blev der egentlig ikke saa meget. Dertil tog "Arrangementet" for megen Tid: det hele med at indrette sig som en Mand, der læste til Eksamen. Huen var ogsaa købt efter den skriftlige Prøve og skulde frem foran Spejlet; og saa faldt han i Tanker med Øjnene ud paa Himlen, der lidt efter lidt blev bleg og graa og saa atter rødmede mod Morgen.

Han lukkede Døren op til den lille Altan. Luften var sval og fuld af den natlige Fugtighed. Arbejdet laa forladt over det hele store Vold-Terrain. De halvvejste Husmure med deres store Stilladser; paa Byggepladserne Voldene af de røde Mursten; og langs Boulevarden Graastenene og Børene, som

Brolæggerne havde ladet staa midt i den opgravede Jord - alt laa det stille, en Stund, i Dagen.

366

Herluf blev siddende - med Huen paa - ved Gelænderet og saá, naar de kom til Arbejde.

De første var Daglejerne, som sendrægtigt fik aabnet Laagerne i Plankeværkerne og fik alle Redskaber sanket sammen. Men snart kom der fler, hele Flokke, der vekslede muntre Hilsener; Murerne skiftede Tøj og kom til Vejrs - op ad alle Stiger; og Brolæggerne tog fat paa den bare Jord og hamrede ...

Den hele Luft blev fuld af klingre Hammerslag og Sang, mens Trisser gik og Trillebørene skurrede: De byggede det ny København.

Herluf stod op, med Huen bag i Nakken; uden Stemme i Livet, ud i den dejlige Luft sendte han nogle Indianerskrig, han troede var Sang - som vilde han overdøve alle de klingende Hamre:

Nu var det forbi - Vestergadeliv og Tranghed. Nu begyndte han at leve - med det ny København.

Og han saá, mens han blev ved at synge, langt op i den sommerlyse Himmel, som han stod der, paa sin Kvistaltan, over sit store København, med sin flunkende Hue.

... Saá blev han Student.

Om Aftenen var de alle i Tivoli - drev under Træerne, Arm i Arm, sang, blev vejede og drak, hele Flokken med de nye Huer.

Det rigtige Sold blev holdt i Divanen. Paa Verandaen blev Bollen brygget. Og midt som de sad og der var talt og sunget, og mens Musikken lød dernede, sprang Herluf op paa Bordet; midt imellem Bolle og Flasker og Glas skreg han, svingende sin nye Hue, ud i Vrimlen om den lyse Koncertsal et:

- Leve København!

Og Folk dernede blev staaende og saá ham, Russen paa sit Bord, og viftede og hilste og lo, mens Studenterne skreg i Jubel deres lange Hurra ...

367

Herluf Berg stod endnu ved Vinduet i sit Kontor. Himlen brændte over Slot og Kirke, mens det var, som hørte han hint gamle Rus-Jubelraab igen - glide sammen med Lyden af alle Victoria-Theatrets triumferende Hamre.

- Ja - det var Virksomhed, sagde han og, stirrende ud paa Himlen, tilføjede han sagtere i en Tone,, som vidste han ikke selv om sine egne Ord:

- Og man kom løs, sagde han.

Han gik ned. Det var blevet sent. Budet, Hr. Sørensen, var allerede kommet .igen efter Middag og læste sine Salmer ved sin Pult i Forværelset. Man saá hans Ansigt i Profil med den evig aabne Mund (Hr. Sørensen var Gendøber og henlevede sit Liv med evindelig aabnede Læber, enten i berettiget Forbavselse over, at det efter ti Aars Tjeneste endnu ikke nogen Sinde var lykkedes ham at sortere Provinsaviserne i de rette Rum i Reolerne, eller fordi han bestandig sang uhørlige Salmer; den fromme Indskrift over Pulten straalte imod Lampen:

HERRE, FORLAD DEM, THI DE VIDE IKKE HVAD DE GØRE

Herluf gik ind og hængte Nøglen til sin Dør op paa Nøglebrædtet, mens Hr. Sørensen lagde de foldede Hænder ned paa Salmebogen og hilste. Hr. Sørensen hilste visse af Medarbejderne som en grundtvigsk Degn en højkirkelig Foresat ...

Ude paa Trappen blev Herluf Berg et Øjeblik staaende. Maskinen arbejdede endnu, og inde fra Budstuen lød en langtrukken Bas. Hr. Sørensen troede sig ene og stemte op. Herluf gik ned ad Trappen, mens Hr. Sørensens Salmer klang klagende over den travle "Victoria" s sidste hundrede.

I Porten løb han paa den kommercielle Medarbejder, Hr. Meyer, der stod og stirrede paa det røde Himmelskær over Slottet.

- Mærkværdigt, sagde han.

368

- Det maa være en Slags Nordlys, sagde Berg og gav Haanden.

- Ja ... I Berlingske iaften profeterer en Pastor emeritus, at det er Varsel om store Ting, sagde Meyer. De

lo begge og skiltes.